

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Ганета Минкова Минкова, СУ „Св. Климент Охридски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
„доктор“

по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

професионално направление 3.7 Администрация и управление

Автор: Антонина Трайкова Атанасова

*Тема: Интелигентните градове – нова възможност за
планиране и развитие на градската инфраструктура*

*Научен ръководител: проф. д-р Климент Минев Найденов – СУ „Св.
Климент Охридски“*

1. Общо описание на представените материали

Със заповед Заповед РД 38-534/10.11.2021 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм определена за член на Научното жури в процедурата за защита на дисертационен труд „Интелигентните градове – нова възможност за планиране и развитие на градската инфраструктура“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление, 3.7 Администрация и управление, научна специалност „Регионално развитие“.

Автор на дисертационния труд е Антонина Трайкова Атанасова, която се е обучавала като докторант към катедра „Регионално развитие“ на Геолого-географски факултет (ГГФ) на СУ „Св. Климент Охридски“ с научен ръководител проф. д-р Климент Минев Найденов.

Госпожа Атанасова е представила комплект документи във връзка с процедурата за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. Приложените документи отговарят на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Антонина Трайкова Атанасова получава бакалавърска степен по Регионално развитие и политика (2012-2016 г.), както и магистърска степен по Планиране и управление на териториалните системи (2016-2017 г.) и по Регионална сигурност (2017-2018 г.) в ГГФ на СУ „Св. Кл. Охридски“.

През периода 2018-2019 г. е редовен докторант в катедра „Регионално развитие“. През 2019 г. обучението на г-жа Атанасова е трансформирано в задочна докторантура с научен ръководител проф. д-р Климент Найденов, под чието ръководство е разработена настоящата докторска теза.

По време на докторантурата г-жа Атанасова е отчитала редовно изпълнението на своите ангажименти, заложи в учебния план, за което е получавала положителни атестации, гласувани от ФС на ГГФ.

През 2019 г. след успешно издържан конкурс е назначена за асистент към катедра „Регионално развитие“ при ГГФ на СУ „Св. Климент Охридски“, където работи и понастоящем. В момента води упражнения по следните дисциплини: Геодемография, Регионални стратегии за развитие, Управление на проекти, Връзки с обществеността, Регионална икономика и др.

3. Актуалност на тематиката

Въпреки посоченото в първата глава на дисертационния труд, че съществуват редица изследвания по темата, при справка в електронния каталог на Националната библиотека „Кирил и Методий“ се намира само изследването на Helmut Widmann със заглавие „Smart city: Wiener Know-how aus Wissenschaft und Forschung, издадено във Виена през 2012 г. Но по редица въпроси, свързани с градската инфраструктура, в електронния каталог има изследвания – например: „Градска мобилност и транспортна инфраструктура“ с автор Петя Сотирова или „Техническа инфраструктура и градска устойчивост. Поуки от европейската наука и практика“ с автор Елена Димитрова.

Избраната от научния ръководител и докторантката тема на дисертационния труд е изключително актуална в контекста на развитието на градовете през XXI в. и случващите се промени в тях, които изправят градските власти пред сериозни предизвикателства в процеса на вземане на решения. Урбанизацията, глобализацията и технологичният напредък водят до появата на нови модели за градско развитие.

Следва да се отбележи и фактът, че в нашата страна са малко географските изследвания, посветени на тази тематика.

Следователно има възможност за поставяне на нови научни задачи в избраната тематика, което прави труда безспорно актуален.

4. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с общ обем 272 страници. Освен основния текст, работата включва 24 фигури, 11 таблици, 6 приложения, списък със 107 литературни източници на български и английски език, списък с 40 нормативни, стратегически и документални източници и списък със 156 други източника от интернет. Спомагателен характер имат списъците на фигурите, таблиците и приложенията. Препратките под линия са 288.

В структурно отношение трудът включва въведение, три глави и заключение. Структурата на труда е балансирана и отговаря на изискванията, установени от практиката по отношение съдържанието на една дисертация.

4.1. Във Въведението са представени коректно, точно и научно издържано целта, обектът, предметът и задачите на изследването. Формулираната от докторанта основна цел е „...*да се разкрият новите възможности за планиране и развитие на градската инфраструктура, които произтичат от концепцията за умен град*“. За постигането на тази цел са формулирани шест основни изследователски задачи, които в структурата на дисертационния труд са „подкрепени“ с приложението на съответните теоретически постановки и конкретни изследователски методи. Дисертантката е поставила и някои конкретни ограничения за своето изследване, което може да бъде обяснено с изключително широкия обхват и разнообразието в рамките на формулираната тема. От тази гледна точка Въведението отговаря на изискванията относно неговото съдържание.

4.2. Първата глава на дисертационния труд е озаглавена „Теоретични постановки на концепцията за интелигентни градове“ и е структурирана в 5 части.

Първата част е посветена на възникването на концепцията за умни градове и основни дефиниции, докато другите части са по-скоро насочени към изясняване на теоретико-терминологичния апарат, който е използван. В тази глава в чисто методологично-теоретичен план са изяснени основните принципи на развитие на интелигентния град, както и интелигентните решения в развитието на умния град.

Литературният обзор на наличната литература дава възможност да бъде направен анализ относно същността на умните градове, както и да се отговори на въпросите: какъв смисъл се влага в различните научни концепции и кои са критериите, по които един град може да бъде определен като „интелигентен“.

Главата е много ценна, тъй като е теоретичният фундамент, на който стъпва цялата дисертация и всички основни тези и постановки, които са

заложен и развит в нея. Научните приноси са свързани с изчерпателното проследяване на появата и изследването на явлението „интелигентен град“, доколкото традиционно в дисертационните трудове се включва исторически преглед, свързан с изследваната тема.

Дисертантката разглежда интелигентния град като комплексна система, включваща взаимосвързани и взаимодействащи си елементи, като крайната цел е да се постигне интелигентно, устойчиво и ефективно управление на градските системи и общности.

Като извод от направеното изследване докторантката заключава, че основният акцент трябва да се постави върху технологиите и иновациите, когато един град се определя като „интелигентен“. Но технологиите и иновациите не са самоцел, а средство за решаване на проблемите в градската среда. Затова дисертантката посочва, че технологиите и иновациите трябва да са достъпни за населението, бизнеса и местната администрация, като позволяват да се въздейства върху околната среда, развитието на човешкия и социален капитал и други.

Като приносен момент трябва да бъде посочено определеното, което дисертантката е изработила за „интелигентен град“ (стр. 53 от дисертацията).

4.3. Втората глава на дисертационния труд е озаглавена „Интелигентните градове – нова възможност за планиране и развитие на градската инфраструктура. Избрани добри практики от Европа“ и е посветена на изследване на няколко града в Европа, като са разгледани и проучени добрите практики в тях, както и са избрани индикатори за оценка на напредъка в процеса на трансформация на един град в смарт сити.

На основата на съществуващите индикатори за оценка на напредъка по развитието на интелигентни градове, дисертантката откроява онези индикатори, които счита за основни и по-важни, като изборът е направен въз основа на проучена научна литература и практика от чуждестранен опит.

Дисертантката спира вниманието си върху 28 европейски града, в които изследва избраните от нея количествени и качествени индикатори за определянето им като „интелигентни градове“. Също така се очертани 9 области, в които интелигентните градове показват добри резултати, а именно: интелигентна икономика; интелигентна околна среда; интелигентна мобилност; интелигентна общност/интелигентно управление; интелигентна градска среда/иновации; интелигентно образование; интелигентно здравеопазване; сигурност; дигитализация.

Авторката е успяла да изготви собствена типологизация, чрез която е разделила градовете на три основни категории. Като последица от направения научен анализ изследваните градове са разделени на пет групи (кълъстери) въз основа на различни критерии.

В тази част от дисертационния труд авторката е изготвила практико-приложен модел за изследване и анализиране на интелигентните градове.

Глава Втора от дисертацията е с голям обем и тежест, тъй като в нея са заложили някои от най-важните практико-приложни приноси в разработката.

4.4. Глава Трета на дисертационния труд е озаглавена «Адаптиран модел на интелигентен град на примера на Бургас». Изложението обхваща анализ на състояние на градската среда в Бургас от гледна точка на различните индикатори.

Задълбочено са представени и подложени на критичен анализ всички добри практики, които правят Бургас интелигентен град. Въз основа на това, докторантката е изготвила адаптиран модел, който е съобразен със спецификите и нуждите на града и възможностите за доусъвършенстване на идеята smart city.

В тази глава задълбочено са анализирани реализираните иновативни практики, с които градът се трансформира в умен град. Дадени са и конкретни предложения за тяхното подобряване и надграждане.

В практико-приложен аспект Глава Трета има най-голяма стойност и значение, тъй като предложението от дисертантката адаптиран модел може да бъде приложен успешно, с малко модификации, и в други български градове. Много ценно е, че освен технологичните аспекти и инфраструктурата, в тази глава се говори за интелигентно образование и интелигентно здравеопазване, защото умният град е този, който задоволява всички материални и духовни потребности на своите граждани. Най-ценният принос на докторанта е в петата подглава, в която е предложена индикаторна рамка, с която може да се проследява и оценява напредъка в трансформацията на Бургас в умен град.

4.5. В Заключение в научно издържан вид са представени постигнатите резултати от изследването, които обективно отразяват поставените цели и задачи от страна на докторантката. Считам, че същите са описани коректно и са авторски. Налице е съответствие между зададените цели и изследователски задачи, от една страна, и постигнатите резултати, от друга.

Стилът на дисертацията е научен, няма отклонения от темата, всички изводи са много ясни, конкретни и дават ясна представа за задълбочения анализ, който е извършен при разработването на темата.

5. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

В т. 4 на настоящата рецензия са посочени редица приносни моменти, но следва да бъдат открити следните, които имат най-голямо теоретично и практическо значение:

1. Предложен е много подробен литературен преглед, което показва изключително големия обем от свършена работа.
2. Авторът е успял да изведе своя оригинална дефиниция за умен град, на базата на извършените проучвания по темата.
3. Втора и трета глава са истинското достойнство и същината на разработката.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Могат да бъдат направени няколко незначителни забележки към дисертационната разработка, които съвсем не омаловажават положения труд и постигнатите резултати. На места докторантката е прекалено лаконична и в желанието си да се придържа към изчистения научен стил на изразяване не е дообяснила някои важни детайли и термини. Някои от подглавите са прекалено кратки и е могло да се помисли за сливането и оптимизирането им.

Към докторанта имам и два доуточняващи въпроса:

1. Смята ли, че има и други български градове, които с помощта на адаптирания модел могат да се трансформират в близко бъдеще в умни градове?
2. В каква посока в бъдеще би развила изследването си за интелигентните градове?

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката е представила три статии по темата на дисертационния труд, както следва:

1. Атанасова, А., Интернет на нещата в контекста на концепцията за интелигентните градове, Географ БГ, Год. III, брой 3, 2018 г., достъпен на <https://geograf.bg/sites/default/files/emagazine/emagazine2018.pdf>

2. Атанасова, А. Община Бургас – образователния стартъп на България, Географ БГ, Год. V, брой 5, 2021 г.; <https://geograf.bg/sites/default/files/emagazine/emagazine2021.pdf>

3. Атанасова, А., Интелигентните градове – нова възможност за развитие на градската инфраструктура, Сборник доклади от научни конференции „География и регионално развитие“– Созопол, септември 2021. Фондация „ЛОПС“ - 2021

<https://lopsbg.com/сборник-доклади-научни-конференции-2021/>

8. Автореферат

Авторефератът има общ обем от 64 страници и адекватно отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд. Авторефератът отговаря на изискванията, установени от практиката, като съдържа основните резултати, постигнати в дисертационния труд.

9. Лично участие на докторантката

От цялостното изложение личи личното участие на докторантката в проведеното дисертационно изследване. Считаю, че формулираните приноси и получени резултати са нейна лична заслуга.

10. Лични впечатления

Имам лични впечатления от дисертантката, с която работя в една катедра. Тя е високоотговорна, инициативна и мотивирана да работи в областта на науката.

11. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Считаю, че представеният дисертационен труд заслужава да бъде оценен по достойнство. Разгледаните от дисертантката въпроси могат да доведат до подобряване работата на държавните органи и местните самоуправляващи се общности в България чрез въвеждане на технологии и иновации в редица области на живота в градовете. Настоящият труд е полезен и за студентите. След известна редакция, препоръчвам трудът да бъде публикуван поради неговите качества.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд “Интелигентните градове – нова възможност за планиране и развитие на градската инфраструктура“ с автор Антонина Трайкова Атанасова *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички

изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд показва, че Антонина Трайкова Атанасова **притежава** необходимите теоретични знания и професионални умения, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за проведеното научно изследване въз основа на рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат и други публикации, както и поради постигнатите резултати и приноси.

Предлагам на почитаемото Научно жури **да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Антонина Трайкова Атанасова** по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, в професионално направление 3.7. Администрация и управление, научна специалност „Регионално развитие“.

Рецензент: проф. д-р Ганета Минкова